

پوخته‌ی جێبه‌جێکار

دەرچوونی یاسای رزگاربووانی نێزدی له‌لایهن حکومه‌تی عێراق له 1 ی نازاری 2021 دا وەرچهرخانیکی گرنگی دیاری کرد له ماوه‌ی چاکسازی دوا‌ی مملاتی داعش له عێراق، چونکه به‌لین دعات بۆ گه‌یاندنی هه‌سانه‌وه‌ی درێژخایه‌نی چاوهروانکر او نه‌ک ته‌نها بۆ نافرته‌نی نێزیدی به‌لکو بۆ کۆمه‌له‌ زبانی‌که‌وته‌کانی که‌مینه‌کانی تری کۆمه‌لگه‌ که له لایرن ده‌عشه‌وه په‌لامار دراون. هه‌روه‌ها یه‌کیکه له پێشکه‌وته‌کانی ده‌ولته‌ که به نه‌هه‌ست کار ده‌کهن بۆ نه‌وه‌ی به تابه‌تی ماف و پێداویستی‌یه‌کانی رزگاربووانی توندوتیژی سێکسی په‌وه‌ست به مملاتی جه‌نگ (CRSV). چارمه‌سر بکه‌ن YSL. فه‌رمان به ژماره‌یه‌ک له پێوانه‌ی قه‌مه‌بووکرده‌وه‌ی گرنگ له‌لایهن ده‌ولته‌وه‌ ده‌کات له‌وانه پشتگیری دارایی، چاو‌دیزی پزشکی و دهره‌وه‌ی؛ دا‌یینه‌کردنی زه‌وی و خانووبه‌ره و په‌روه‌ده و به‌شی دامه‌زراندن له که‌رتی گه‌شتی سه‌ره‌رای نه‌وه‌ش به فه‌رمی نه‌وه‌ ده‌ناسینه‌وه‌ که داعش دژی گروپه‌ که‌مینه‌کانی نێزیدی و مه‌سیحی و تورکه‌مان و شه‌به‌ک کۆمه‌لگه‌زی و تاوانی دژی مرۆفایه‌تی نه‌هه‌ست داوه و راسپاردی یادکرده‌وه‌ و گه‌ران به‌دوا‌ی نه‌وانه‌ی که هه‌شتا له دیلدان و کردنه‌وه‌ی گۆره‌ به‌کۆمه‌له‌کان و ناسادنی ناسنامه‌ی قوربانیه‌کان بۆ نه‌وه‌ی به‌گه‌رینه‌وه‌ خیزانی خویان. بانگه‌یه‌شتی ده‌زگا عێراقیه‌کان ده‌کهن که تاوانباری نه‌م جینوسایه‌ده‌وه‌ تاوانه‌ دژ به مرۆبایه‌یه‌کان به‌رپرسیار هه‌لگرن.

کاریه‌گری که‌مه‌که‌وه‌ی نه‌م قازانجه‌ تاکه‌که‌سیانه و پێوه‌ره کۆمه‌له‌کان، نه‌گه‌ر به شه‌وه‌یه‌کی گونجاو جێبه‌جێ بکری، ناتوان به شه‌وه‌یه‌کی به‌رچاو چۆنه‌تی ژبانی رزگاربووان باهتر بکه‌ن، به‌لکو شه‌وه‌ی خویان به‌گه‌رینه‌وه‌ و دله‌یا بن که له مانه‌وه‌ یان گه‌رانه‌وه‌ بۆ خاکه‌ رهمه‌نه‌کانیان سه‌ره‌رای نه‌وه‌ی که یاسای رزگاربه‌وه‌ نێزیدییه‌کان که‌موکورییه‌کانی هه‌یه‌ وه‌ک جێبه‌یه‌شتی چه‌ند گروپه‌کی دیاریکراوی رزگاربووانی داعش له مه‌ودای خۆی (بۆ نمونه‌ مندا‌لانی مه‌سیحی و شه‌به‌ک و تورکه‌مانی که له‌لایهن داعش ره‌فیزان، رزگاربووان له گروپه‌ی که‌مینه‌ی کاکه‌بی و هه‌روه‌ها پێکهاته‌کانی دیکه‌ی کۆمه‌لگای عێراق وه چارمه‌سره‌کردنی کێشه‌ی مندا‌لان که له نه‌هه‌ستی توندوتیژی سێکسی له کاتی جه‌نگدا له‌دایک بوون، وه نه‌وه‌ کور و پیاوانه‌ که رزگاربه‌وه‌ی هه‌م جه‌زه‌ توندوتیژیه‌ن. نه‌وه‌ به‌مه‌یبه‌کی په‌وه‌ دا‌یینه‌ ده‌کات بۆ کارکردن له‌سه‌ر به‌دییه‌نانه‌ی مافه‌کان بۆ نه‌وانه‌ی که له یاساکه‌دا تێیاندا هاتوه‌وه‌ دوو به‌ریه‌به‌راییه‌تی که هه‌ر دووکیان به سه‌ره‌یه‌شتی و مه‌زرتی کار و کاروباری کۆمه‌لایه‌تی فیدرالی (MOLSA) دامه‌زران، بۆ جێبه‌جێکردنی یاسای رزگاربووانی داعش پێشینه‌ی ده‌کرین: به‌ریه‌به‌راییه‌تی گه‌شتی کاروباری رزگاربووان (GDSA) و کۆمیته‌که‌ ده‌سه‌لایه‌تی پێداچونه‌وه‌ و به‌ریاردانی له‌سه‌ره‌.

نه‌م یاسادانانه‌ له بۆشاییه‌که‌دا دروست نه‌بوو، به‌لکو نه‌هه‌ستی هه‌وه‌له‌ کۆنسه‌رتکراره‌کان بوو له کۆمه‌لایه‌کی له خاوه‌نکاره‌کان (له‌نیوانیاندا رزگاربووان، ره‌یکه‌راوه‌کانی کۆمه‌لگه‌ی مه‌ده‌نی (CSOs) و ره‌یکه‌راوه‌ نیوده‌وه‌له‌نییه‌کان بۆ گه‌یه‌شتن به به‌ریاردان، پێشینه‌ی چارمه‌سره‌ی راستی نه‌م جه‌زه‌ هه‌ولانه‌ زۆر گرنگ بۆ دله‌یا بوون له جێبه‌جێکردنی کاریه‌گری یاسای رزگاربووانی داعش. بۆیه‌ بۆ نه‌وه‌ی زۆرترین توانای خۆی هه‌یه‌ت و جێبه‌جێکردنی نه‌م یاسایه‌ نه‌مانه‌ ده‌گرته‌ خۆ به‌لام سنوردار نییه‌ بۆ ژێرخانی دامه‌زراره‌یه‌ی پێویست و توانا و هاوکاریه‌کان و هه‌روه‌ها ره‌یکه‌کانی دله‌یا بوون له کاریه‌گری و به‌ره‌ده‌وه‌امبوون و توانای دارایی و پابه‌نده‌بوون به ستاندارده‌کان و باهترین راهینه‌نه‌کان پێویسته‌ پشتگیری بکریته‌ وه له زه‌یکه‌وه‌ چاو‌دیزی بکریته‌ سه‌ره‌رای نه‌وه‌ش توانای نه‌که‌تیه‌ ناره‌زه‌مه‌مه‌ده‌کان له سه‌روه‌ی هه‌موو شته‌که‌وه‌ بۆ ده‌ستپێشان کردنی به‌ره‌نگاری جێبه‌جێکردن و هه‌له‌چوونر شاروه‌کان. جوله‌نه‌وه‌ و کارکردن له کاتی خۆیدا زۆر گرنگ ده‌یه‌ت.

یه‌کیکه له هه‌له‌چوونانه‌، لێزنه‌یه‌ک داواکردنی سه‌ره‌که‌وتنی نه‌وه‌ داواکارانه‌ی ناساند که له ژێر یاسای رزگاربه‌انی داعش پێشکه‌ش کراون له‌سه‌ر پێشکه‌شکردنی به‌لگه‌نامه‌ی لێکۆلینه‌وه‌ی فه‌رمی، له‌وانه‌یه‌ به شه‌وه‌یه‌کی کاریه‌گر ره‌یگری له هه‌زاران رزگاربه‌وه‌ی شیاو بکات له به‌دییه‌نانه‌ی مافه‌کانیان له ژێر سایه‌ی یاسای رزگاربووانی داعش. هه‌رچه‌نده‌ داواکاری دادپه‌روه‌رانه‌ و رزگاربووان و ره‌یکاره‌کانی پێداچونه‌وه‌ هه‌نگاوی یه‌که‌می گرنگ بۆ جێبه‌جێکردنی کاریه‌گر، به‌لام نابیت له‌بیر بچیت که دا‌به‌شکردنی خزمه‌تگوزاریه‌ قه‌مه‌بووکراره‌کان له یاساکه‌دا (چاکسازی، موچه‌ی مانگانه‌، په‌روه‌ده‌، دامه‌زراندن، زه‌وی و خانووه‌ هه‌روه‌ها نه‌وه‌ حاله‌ته‌شه‌ که به‌دواداچوونی دادپه‌روه‌ری به هه‌لگه‌رتنی نه‌هه‌ستمانی داعش له پێشینه‌ بۆ رزگاربووان بۆ گه‌یاندنی نه‌مه‌) پێویسته‌ گۆیی جگه‌ له گه‌رتنه‌به‌ری یاسادانانی ناو‌خۆی پێویست له‌سه‌ر تاوانه‌کانی نیوده‌وه‌له‌تی، دان به رزگاربووانی تاک و خیزان و کۆمه‌لگه‌کاندا بنی و چوارچه‌وه‌ی یاسادانان و دامه‌زراره‌یه‌ی دا‌یینه‌ت که به‌شه‌داریان له کرداری تاوانکاری چاوهروانکرادا بکات نه‌م راپۆرته‌ چه‌ند پێشینه‌یه‌کی بۆ دله‌یا بوون له جێبه‌جێکردنی کاریه‌گر مه‌کانی یاسای رزگاربووانی داعش دیاری ده‌کات. له کاتیکه‌دا لیستی ته‌واوی راسپاردنه‌کان له کۆتایی راپۆرته‌که‌دا پێشکه‌ش ده‌کریته‌، زۆربه‌ی پێشینه‌یه‌ره‌ ره‌خه‌یه‌یه‌کان نه‌مانه‌ن، پێویسته‌ ده‌سه‌لایه‌تدارانی عێراق:

• راهبانی دااكردن له رزگاربووان بوهستنت بۇ پشكشكردنې بهلگهنامهكانې لىكولئنهوه لهگهل بهرنامهى ياساى رزگاربووانى ئىزىدى و هلسهنگاندنى كاربهرنامهكان دژى ستانداردىكى روون و نارام،

• پاراستنى شوئنهكه دابنى بۇ خولادان له گنچاندن و دووباره پىكانهوهى رزگاربووان،

• به بهردهوامى زانبارى بلاوبكهوه دهربارهى جئبهجى كردنى ياساى رزگاربووانى ئىزىدى بهتايبهتى پرؤسهى كاربهرنامه و پىداچونهوه،

• دلئىابه له دابىنكردى دارابى و ستافى پئويست له رىكخراوى جى دى ئىس ئهى و كؤمىتهكه.

• دروستكردى هئى ديارىكراو بۇ كات بۇ دروستكردى دووبارهكردهوهى هممچؤر (لهوانهشه بهلام سنووردار نهكراوه به خزمهتگوزارى جؤرى پزىشكى و مههپسهكان) ديارى كراوه له ياساى رزگاربووانى ئىزىدى بهردهست و بهردهسته بۇ رزگاربووهكان. پئويسته لايهنه نيودهولمئيهكان:

• بههيزكردى تواناى جى دى ئىس ئهى بۇ بهجئيهئى راسپاردهكهى له رىگهى تواناسازى، رىئوئى تهكنىكى، گهپشتن به باشترىن راهبىئانهكان، يارمتهى ماددى هتد.

• تواناى سى ئىس ئو بههيز بكه بۇ بهردهوامبوون له جئبهجىكردى ياساى رزگاربووانى ئىزىدى به بهردهوامى دابىنكردى ههلى پارهدان بۇ چالاكبه پهيوهنديدارمكاني ياساى رزگاربهانى ئىزىدى پئويسته رىكخراوهكاني كؤمهلگهى مهدهنى:

• چاودىزى و راپؤرت لهسهر جئبهجى كردنى ياساى رزگاربووانى ئىزىدى، راكردن و بهرزكردهوهى هوشبارى و پشتگىرى رزگاربووان له پشكشكردى داواكاربهكان،

• هيزدان به رزگاربووان و گروهه رزگاربووهكان بۇ خوپاريزكردن،

• پشپينهكردى تور و هاوبهشكردى زانبارى بۇ گهورمكردى كارىگهرى چالاكبهكان و خولادان له تىكهلبوون،

• چالاكى پهيوهنديدار به ياساى رزگاربووانى ئىزىدى لهخودهگرىت له بهرنامهرىژيهكهاندا